PROVINCIAL LIBRARY MANITOBA

МАЙНЕРСЬКІ РОБКОРИ ПРО ВІННІПЕҐСЬКУ МАНДОЛІНОВУ ОРХЕСТРУ.

Хоч вже писалося на сторінках "Укр. Роб. Вістей" про подорож вінніпеґської мандолінової орхестри в майнерських місцевостях, однак ми не можемо відмовити голосу в цій справі самим робкорам тих місцевостей, в яких побувала наша орхестра. В самому Кровс Нест Пес орхестра була 10 днів, в які майже кожного дня мала концерт. Тому ми на цему місци даємо слово самим робкорам з майнерських місцевостей в такому порядку, в якому наспівали дописи.

Кенмор Алта.

Довго будуть згадувати день 14. липня кенморські робітники. Того дня вечером вінніпеґські мандоліністки дали в юнійній салі, переповненій по береги, концерт, якого не було ще в Кенмор відколи він існує на мапі Канади. Публика була ріжнонаціональна. З Українців були всі, що є в Кенмор, за виїмком тих, що працювали на пополудневу шифту. Публика заховувалася дуже тихо, що було для Кенмор великою несподіванкою. Публика була так захоплена музикою і співом, що вислухувала кожну точку програми затаївши духа. На домагання публики майже кожну точку повторювано по два рази. Т-ки Палюк і Капусняк прямо чарували публику своїми сольовими співами та дуетами і кожну точку повторяли під бурливими оплесками публики. Коли-ж вийшла Т-ка А. Гнатів зі своїм тропаком, то публика викликала її три рази. На другий день по концерті всюди тільки балачки було, що про концерт. Анґлійські робітники, що були на концерті, на другий день хвалили його одні перед другими. Один, наприклад, в присутности гурта, сказав:

"The music was marvellous. The concert was of the highest grade, the best we ever heard in our lives".

Знову инший додав:

"It was an excellent concert, something which the people of Canmore never heard before, and never will again unless the same group of girls will come and perform again".

Дня 15. липня мандоліністки дали успішний концерт в Бенф. Публика по більшій части Анґлійська. Більша частина приїзджаючих туристів. Концерт скінчився, а публика не виходить, аж треба було заявити, що концерт скінчився.

Про самі мандоліністки скажу, що дівчата дисціплінovані, відчувається у них організованість і товариське відношення, всі, як рідні сестри. Товаришки Шатульської слухають, як рідної матері. За це належиться признання нашій організації ТУРФДім, як також т. П. Угринюкові, який виплекав таку прекрасну групу. Бажаю нашим мандоліністкам витревалости і найкращого успіху, а старенькому т-ві Угринюкові доброго здоровля, щоб він жив і далі вчив робітничих дітей та з ними до нас загощував що року.

З товариським привітом,
Гр. Кізема.

МАНДОЛІНІСТКИ В КРОВС НЕСТ ПЕС.

Колмен, Алта.

Коли робітники в Колмен почули, що приїзджає вінніпеґська мандолінова орхестра, то не могли дочекатися того дня. От чуємо вже, що орхестра приїзджає вже в четвер 22. липня.

Дочекалися ми вже четверга. Рано на стації повно робітників. Аж довідуємося потяг спізнив. Гей би навмисне. Аж бачимо димить вже. Все заворушилось. Наші піонери всі тут і робітництва повно. Потяг став, очі розбігаються по вагонах. Гурт людей збився, що й пропхатися не можливо.

Коли дівчата вийшли з вагону, всюди привітання, радість, хоч офіціяльної церемонії не було. Цілим гуртом товаришок забрано до хати одного з товаришів на сніданок, а після цего розвели дівчат на спочинок, бо вони перед тим цілу ніч не спали.

Концерт в Блейрмор.

Вечером концерт в Блейрмор. Саля заповнена. Тов. Гушул короткою промовою представляє мандоліністок, вчителя т. Угринюка, піяністку т-ку Третяк, солісток — Палюк, Капусняк і танцюристку т-ку Гнатів. Публика вітає всіх грімкими оплесками, як також кожний виступ. Спершу йдуть клясичні твори, грає ціла орхестра. Потім т-ка К. Палюк співає "O Sole Mio", італійську народню пісню, відтак співає "Серенаду" Шуберта в супроводі цілої орхестри. Публика плеще аж саля гуде. Т-ка Капусняк співає "Чумарочку" й знову оплески. Т-ка Гнатів танцює "Тропака" і публика її щиро вітає. Після цего комічний дует товаришок Капусняк і Харчини розвеселив публику. Т-ка Третяк кожній точці акомпанує, чи то сольовим співам, дуетам чи терцетам. Коли не акомпанує на пяні, то грає на мандоліні, або на басі. Публика чудується і не хоче вірити, що то діти робітників, а не фахові музикантки.

Концерт в Колмен.

На другий день Колменці вже знали, як відбувся концерт в Блейрмор, і ще до відкриття театру товпа людей очікувала вже, коли відчиняться двері. Коли відкрили двері, то протягом пару десяток хвилин саля була вже заповнена. Коли в годині 8.30 піднеслася куртина і на сцені в великому півкругу замаїли однострої дівчат, публика зразу ахнула, а потім устроїла дівчатам овацію. Кілька хвилин лунали оплески по салі ще перед тим, як орхестра почала грати. Потім в салі запанувала мертва тишина. Хотілося не опустити ані одного звука. І ця тишина, перериванa бурливими оплесками після кожної точки, панувала через цілий вечір. Концерт був кращий, поважніший чим в Блейрмор. Самі люде дивувалися, що можуть бути такими тихими, що є майже виключним в цих майнерських місцевостях.

На другий день тільки й балачки, що про концерт.

Товариська забава.

В суботу, 24. липня, відбулася товариська забава у фінляндській салі, яку устроїли члени і членкині місцевих робітничих організацій. На початку т. А. Галюк сказав вступне слово і з якої нагоди цю забаву улаштовано, після чого мандоліністки відограли і відспівали "Ми молоді весняні квіти" ми діти молота й серпа", а відтак вийшов на сцену т. С. Маланчук, привітав мандоліністок і від імени робітничих організацій в Колмен вручив їм великий букет прекрасних троянд. В імени орхестри дякувала т-ка С. Третяк і заявила, що квіти від робітників в Колмен остануть на все в памяти мандоліністок, а також прирекла, що "наш мистецький колектив буде ще з більшим завзяттям працювати серед працюючої кляси". Потім вітала мандоліністок представниця юних піонірів т-ка Г. Гедберг, потім промовляли ще т-ші Угринюк і Кобзей.

Забава й танці тягнулися довго, а відтак всі веселі, щасливі засіли за один стіл до вечері, поклавши посередині стола букет троянд, який лучив всіх нас. Тут-же зняли на памятку гуртову фотоґрафію. Дівчата заспівали ще кілька пісень, а потім танцювали всі і забавлялись.

Неділя днем і вечером.

Того дня, себ-то в неділю, 25. липня, було в Колмен два дні. Рано приїхали автомобілями товариші Кобевка, Блаженко, Багрійчук і Францій та забрали мандоліністок до Блеймор, де т. Ґушул зняв з них фотоґрафію. Потім всі на обід, а по обіді до озера в гори автомобіями.

Вечером в годині 7.30 саля театру вже заповнена по береги і багато людей вернулося до дому. Коли піднеслася куртина, люде не могли впізнати дівчат, бо всі вони в червоних одностроях як мак швіди на сцені.

Концерт пройшов надзвичайно гарно. Всі точки, як гуртові, так і сольові виконані були майстерно і публика щиро вітала виконавців. Надто гарно виконано "Гамалію" та дует з "Запорожця за Дунаєм", "Ангел ночі над землею". Закінчено концерт веселим арканом та бурливими оплесками публики. Одно, що можна закинути, то того вечера було в салі дещо дітей, які ніяк не хотіли тихо заховуватися. Вже таки як собі хочете, товариші і товаришки, але краще було того дня лишити малі діти дома.

Концерт в Гилкрест.

Гилкрест — це невелика місцевість. Коли страйк в ній розбито, вся орґанізаційна робота там замверла. Робітники бояться компанії і не йдуть ані на мітінґ, ані на концерт. Але не так було з концертом наших мандоліністок. Того вечера відпав страх у майнерів перед компанією і саля була заповнена по береги. Я не буду подрібно описувати цего концерту, бо вірю, що хтось з товаришів в Гилкрест напише. Скажу лише, що публика була дуже вдоволена і по закінченню концерту не хотіла виходити з салі, що треба було пригадувати, що концерт скінчився.

Концерт в Белвю.

Ще рано товаришки порадилися в дома (це Колмен був їх домою), що коли будуть їхати до Белвю, то на Френк, на одному з великих придорожніх каменів випишуть памятку по собі. Так і зробили. Вечером приїхали товариші шістьма автомобілями і повезли товаришок до Белвю. Спинилися на Френк і дівчата почали малювати на великому камені: "Ukrainian Mandolin Orchestra of Winnipeg, July, 1926". Всі дуже заклопоталися, щоб вийшло воно якнайкраще, всі старалися допомагати порадами... Написали і далі в дорогу.

В Белвю саля заповнена. Хоч наші виконавці перетомлені, то тільки заграли мандоліни, вже було по втомі. Тут гремить "Вулиця", "Ой піду я попад лугом", смішить людей дует т-шок Капусняк і Харчини. Великий, гучний концерт, якого Белвю ще не бачило. Всі вдоволені, кожну точку публика щиро вітає і самих мандоліністок.

Мишел, Ферні і знову Колмен.

Я не буду також писати про Мишел та Ферні. Я скажу лише, що в середу, 28. липня рано товариші Голик, Францій, Блаженко, Данилюк і Фербей забрали мандоліністок на автомобілі і повезли до Мишел, там їх лишили. Орхестра там дала концерт, а на другий день мишелські товариші забрали наших мандоліністок на свої автомобілі і завезли до Ферні. Потім наші товариші з Колмен знову поїхали до Мишел і привезли мандоліністок "до дому". Вернули наші товаришки "до дому" в пятницю по полудни і того вечера дали пращальний концерт в Колмен в Фінляндській салі. Підчас концерту виступив з пращальною промовою т. Т. Кобзей, розказав присутним про подорож та працю цего нашого мистецького колективу і закінчив свою промову подякою та щирими товариськими пращальними словами. Почувши це, деякі товарищки, а навіть товариші почали в салі плакати. Вони певно думали, що мандоліністки остануть на все в Колмен. Потім виступив один з місцевих товаришів і пращав наш дорогий колектив від імени місцевих робітничих організацій, бажаючи йому щасливої дороги і гарного успіху. Ви, дорогі товаришки, співаєте "Ми діти молота й серпа" — будьте-ж вірні тому молотові і серпові доки вашого життя" — казав товариш. Розуміється, після цего прийшла черга плакати мандоліністкам. Щиро вітала і пращала того вечера численна публика мандоліністок.

Субота — день від'їзду.

Субота, 30. липня був тим днем в Колмен, коли наші мандоліністки покидали Кровс Нест Пес.

В 9-ій годині рано зібралися товаришки в умовленім місці і ще раз перед виїздом взяли фотоґрафію. Але коли прийшли на стацію, годі було протиснутися, стільки зібралося людей, щоб вирядити мандоліністок. Всі веселі, щасливі, пращаються, розмовляють і ніхто не думає, що за кілька хвилин товаришки нас покинуть. А коли прибув потяг і дівчата почали всідати, тоді всі позаплакувалися. Почали, розуміється, дівчата і жінки. А потім і деякі чоловіки крадькома, прилучилися до компанії. Хотілося, щоб потяг хоч кілька хвилин ще постояв, щоб через вікна вагону надивитися на наших дорогих гостей. Того разу потяг для людей, що згромадилися на стації Колмен, не існував, лише один вагон, який забрав наших мандоліністок. А коли рушив потяг, у вікнах вагона замаяли білі хустинки і дружне "будьте здорові". А у відповідь — "їдьте здорові". Всі ми гуртом стояли, поки потяг не сховався і дивилися на білі хустинки, що маяли до нас з вікон вагону.

Розходимося зі стації. Розмовляємо коротко, уривками. Ми не можемо ще збагнути всего, що сталося. Вінніпеґські товаришки влетіли на Кровс Нест Пес, як метеор, розворушили його, оживили і... лишили. Наче щось урвалося. Чому так нам кучно за ними? Адже-ж ми бачили їх лише кілька днів?

Тому, що вони для нас були не лише музикантками, співачками, танцюристками, вони були для нас **товаришками!** Дорогими товаришками! Членкинями нашої орґанізації!

Хто знає, яка прекрасна мельодія звучить в слові **товаришки,** той зрозуміє, чому ми так радісно вітали і з сльзьми радости на очах пращали наших дорогих товаришок.

Е. С. М.

Колмен, 2. серпня, 1926.

МАНДОЛІНІСТКИ В БРИТІШ КОЛОМБІЇ.

Мишел, Б. К.

В середу, 28. липня, в 10-ій годині рано забрали т.т. Голик, Францій, Блаженко, Данилюк і Фербей наших мандоліністок на автомобілі і повезли на Мишел. В Кровс Нест Пес проїхали ми "Great Divide" — кордон між Албертою і Британ Коломбією. Їзда між горами цікава, прекрасні види. Всі ми заїхали до т. С. Лазарука на обід, де наших мандоліністок гарно привітали.

Вечером концерт в "Опера Газ". Ще перед осьмою годиною прийшлося замкнути двері, бо люде тиснулися, а місць вже не було. Люде вертають до дому й спорять. Концерт, як і кожний инший, пішов дуже добре. Публика була тут ріжноманітна: Українці, Чехи, Словаки, Анґлійці. Бурливими оплесками вітають кожний виступ. Розмовляють між собою й кажуть, що перший раз в місцевости бачуть такий концерт. Найкраще вітають солісток і танцюристку.

На другий день в місті повно балачки про концерт. Товариші просять дати ще хоч один, але біда в тому, що речинець тикетові кінчається і вже проголошено концерт в инших місцевостях. Багато робітників з Мишел їхали автомобілями до Ферні спеціяльно на концерт.

КОНЦЕРТ У ФЕРНІ, Б. К.

Дня 29. липня в 5-ій годині по полудни т.т. Лазарук, Шлемко, Гаврилюк, Матуляк, Покорний (Чех), Саліш і Бобровський (обидва Словаки) забрали мандоліністок на автомобілі і повезли 22 милі до Ферні. Дорога крута, горами. На годину 6.30 прибули до Ферні. Там заїхали до т. Теленка на вечеру, яку приготовили місцеві товаришки.

Концерт почався в годині 7.40. Саля була заповнена. Публика бурливо опліскує кожну точку, а особливо солісток. А наша танцюристка коли-б здорова була. Публика тут також ріжноманітна, найбільше чужа. Дивується, що це діти робітників, а не фахові музикантки. Сам чіф поліції підходить до т. Кобзея й гратулює. Каже, гратулюю тобі й дівчатам. Це щось найкращого, як я коли бачив. Люде розпитують, що це за орґанізація, що за дівчата, як вона їх так виховала.

По концерті на автомобілі і знову їдемо на вечеру (пять разів їли того дня). Тут коло стола в гурті товаришів і товаришок наші мандоліністки відспівали ще кілька пісень, а на закінчення "Діточий Інтернаціонал", та знову на автомобілі і назад до Мишел. В Мишел доночували, а в 11-ій годині рано приїхали три автомобілі з Колмен, а четвертий мишельский і забрали мандоліністок до Колмен.

В Колмен осередком або домою для мандоліністок була хата родини Маланчуків. Ці люде, як і всі товариші й товаришки в Колмен, так прийняли наших мандоліністок, що я пером цего описати не можу.

Т. К.

КОНЦЕРТ В ФЕРНІ, Б. К.

Ферні, Б. К.

Так багато говорилося й радилося перед приїздом вінніпеґської орхестри до Ферні, так багато плянувалося, рішалося, немов би то концерт мав відбуватися цілий тиждень. А орхестра приїхала, привіталася, повечеряла разом з нами, дала концерт, знову разом з нами перекусила, попращалася й поїхала в дальшу мандрівку. І нехотілось вірити, що концерт славної вінніпеґської мандолінової орхестри вже скінчився в цій місцевости. Тепер хіба треба жити надією, що вона ще колись до нас завітає.

Товариші побоювалися, що успіху не буде. Потім рішили, що треба попрацювати, а тоді і успіх буде. Так і зробили і праця оправдала сподівання. Успіх найкращий матеріяльний і моральний. Жаль тільки, що лише один концерт. Публика також жалує.

Тепер розуміємо, як то треба працювати в орґанізації. Треба працювати солідарно, а там де солідарність і завзяття, там і успіх.

Цим концертом численна публика, яку найбільша саля в цім місті заледво вмістила, була дуже вдоволена. Показалося, що місцева публика голодна на такі концерти і бажає їх більше. Вона просто дивується, що орхестра приїхала лише на один вечір. Приїхала й своїми піснями, музикою, танцями розворушила фернійську публику і поїхала. Публика не вірить, що це доньки робітників, але каже, що це артистки. А публика тут на концерті була така: Українці, Білоруси, Анґлійці, Німці, Італійці, Поляки, Словаки, Французи. Колись давала тут концерт т-ка Попович, то про него ще й тепер згадують, а про концерт вінніпеґської мандолінової орхестри лишиться в памяти фернійців незатертий слід на довгі роки.

Коли пращалися ми з мандоліністками, то т. Кобзей сказав, що треба аби й фернійські робітники не вдоволялися лише відділом Р.З.Т., а заснували відділ ТУРФДім та працювали на освітньому полі, а тоді і своїх дітей вчили-б так само, як вінніпеґські робітники навчили своїх. Треба також зорґанізувати відділ Жіночої Секції і Секції Молоді. Коли ми згромадимося більшим числом разом, тоді втримаємо вчителя й дірігента та будемо самі вчитися і дітей навчимо, тоді свою орхестру створимо. Ось би справді взяти нам на розум слова т. Кобзея. Потім промовляли ще т.т. Угринюк, дірігент, та Кулиній з Корбін, який пращаючи мандоліністок і бажаючи їм успіху, жалував, що орхестра не вступила в Корбін.

Ми від відділу Р.З.Т. в Ферні щиро дякуємо Ц.В.К. ТУРФДім і цілій орґанізації, що прислала до нас орхестру і тим товаришам в Колмен і Мишел, що її до нас привезли. Дякуємо вінніпеґським робітникам, дірігентові і родичам дітей, що так гарно виховали своїх доньок, яких їх нині опліскує західна Канада. А мандоліністкам бажаємо щасливої подорожі і найкращих успіхів.

Арзеткор.

НА ПРОЩАННЯ.

Колмен, Алта.

Вінніпеґська мандолінова орхестра виїхала з Кровс Нест Пес 31. липня, пробувши тут 10 днів. На стації Колмен зібралося багато робітників і робітниць, щоб попращатися з своїми найдорощими гістьми і вирядити їх в дальшу дорогу. Товариші й товаришки жартували, сміялися, бо не хотіли вірити, що за 10—15 хвилин розпращаються з своїми мандоліністками. А коли почали сідати в потяг, тоді почали плакати і ті, що лишалися і ті, що від'їзджали. Потяг рушив, а нам на пращання тільки білі хустинки замаяли з вікон.

Пращайте наші найдорощі гості. Вибачте, що може ми вас не приняли так, як треба було приняти. Ми робітники і не знаємо, як то треба приймати, але повірте, що ми Вас принимали щиро.

Приїзджайте ще раз до нашої місцевости, то другий раз ми вас приймемо краще.

Складаємо Вам щиру подяку, що Ви завітали до нас і вдарували своїми співами, музикою й танцями. Дякуємо, що Ви так щиро до нас віднеслися, бо ми за той короткий час з Вами зжилися і тепер нам вже кучно за Вами. Грайте, співайте і танцюйте здорові і ще колись до нас приїзджайте.

Маланчук Михайло.

ПАТРІОТИЧНИМ БЕЗЛИЧНИКАМ У ВІДПОВІДЬ.

Келгари, Алта.

Всім відомо, що українська мандолінова орхестра відділу ТУРФДім з Вінніпеґу виїхала в Західну Канаду з концертами, виїхала з чисто культурно-освітною цілею, а не з політичною, чи з якоюсь пропаґандою. Самі концерти, сама програма, само принятля концертів у всіх місцевостях ріжноманітною публикою — найкраще цему свідоцтво. Нікого ні орхестра, ні ті, що з нею їдуть не зачіпають. Люде українські, анґлійські, фінляндські, італійські і инші, всі, хто любить пісню, музику вітає цю історичну подорож української мандолінової орхестри.

Для Українців зокрема це просто гордість. Ніхто до цего часу в Канаді не спопуляризував так між населенням західної Канади української пісні, ніхто не зарепрезентував ще так гарно самих Українців, як ця молодь українських робітників з Вінніпеґу і та організація, яка цих дітей виховала і вислала в подорож.

А найцлися підляки, що таки кинули болотом і на організацію і на саму орхестру. І ті підляки є української породи з греко-православного табору. На шпальтах "Укр. Голосу" з 28. липня появився допис з Келгари, в якому чорним на білому набрехано на організацію ТУРФДім і на мандоліністок. Каже той дописувач, що ніхто не знає, хто ту орхестру вислав, сама організація її виреклася. Це-ж є найчорнішою брехнею, і тимбільше, брехнею свідомою.

Бреше дописувач "Укр. Голосу" таки з першого рядочка, бо **не 9. липня,** як це він пише, відбувся концерт вінніпеґської мандолінової орхестри в Ґренд Театрі в Келгари, **але 12. липня.** 9-го липня мандолінова орхестра мала концерт в Свифт Корент, Саск. Значить, орхестра була поверх 300 миль від Келгари, як келгарський брехун писав вже на неї брехню до "Укр. Голосу" про концерт в Ґренд Театрі.

Друге — що організація ТУРФДім не признається, що то її орхеетра. Коли-б той дописувач знав анґлійську азбуку і коли-б він дійсно був на концерті в Ґренд Театрі в Келгари, то там роздавано було програми в анґлійській мові кожному, хто прийшов на концерт. Програми ці надруковані на 4 сторінки. На першій сторінці сама програма. На другій сторінці великий наголовок "The Ukrainian Labor-Farmer Temple Association", а під ним піднаголовок, в якому виразно говориться, що ця орхестра належить до Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім. Далі фотоґрафія цілої орхестри, а під нею пояснення в анґлійській мові, що то за організація ТУРФДім, яке її завдання, що вона до цего часу зробила, як вона працює і т. ин. В коротці, на скільки це можливо вмістити на одній сторінці, сказано головні цілі організації, а орхестра, це живе свідоцтво її праці.

На третій стороні програми пояснено цілі й завдання, знову-ж таки в анґлійській мові, Секції Молоді, членкинями якої є мандоліністки. Я питав т. Кобзея і він сказав, що таких програм з поясненнями організації зроблено 25 тисяч.

Та-ж сама келгарська анґлійська газета, що вмістила рецензію про концерт в Ґренд Театрі, подала, до якої організації ця орхестра належить і що то за організація ТУРФДім та висловилася про неї дуже прихильно.

Заперечи це — брехуне! Візьми витинок з тої газети і зашли до "Укр. Голосу", хай побачать там покровителі брехунів, як чорно ти зобрехав.

Вас, панове, як дописувачів, так і тих, що сидите в "Укр. Голосі", кілька коле, що українські робітники чорнороби «випередили вас на культурно-освітньому полі о ціле небо. Ви казитеся, що діти українських робітників грають і співають найкращі твори світової музики, народні пісні не тільки українські, але анґлійські і італійські, тоді, як ви й українських не умієте. Зате ви вмієте співати по Петлюрі "вічная память". І це дуже добре. Ви, панове, вчіться "Со святими упокой" і "Вічная память", бо це якраз відповідає вашому духу часу. А ми, робітники і наші діти, будемо співати, грати найкращі пісні і свій спів, музику, танці понесемо між населення цеї країни. Ми цею піснею і музикою будемо кликати працюючі маси до життя, до кращого майбутнього, а ви ставайте на коліна і співайте "со святими упокой" по своїй голові.

Брехонь ваших ми не боїмося. Вільно-ж, як то кажуть, собаці й на бога брехати. Тисячі людей ріжних національностей бачили й оцінили роботу нашої мандолінової орхестри і тої організації, що її виховала і в подорож вислала. Анґлійські ґазети про це також пишуть. А от про вас то й пес не гавкне.

Робкор.

І. Ю. КУЛИК. 2)

СУЧАСНА УКР. ЛІТЕРАТУРА Й УҐРУПОВАННЯ В НІЙ.

(Продовження.)

В залежності від того, яким саме матеріялом користаються митці, артисти, для витворення своїх художніх образів, мистецтво ділиться на свої головніші галузі; а саме: коли матеріялом є звук, мельодія, то це є **музичне мистецтво** (музика, спів), коли тим матеріялом служить лінія, фарба, то це **образотворче** (малярство, рисунки), що до нього відносять також **сницарство** (різбярство, скульптура), для якого є матеріялом глина, камінь, дерево; часом до образотворчого мистецтва відносять і **архітектуру** (будівництво), що має за матеріял будівельні засоби; коли матеріялом є рух, то це буде мистецтво **танця;** буває що ріжні матеріяли сполучуються в одній галузі мистецтва, от як в **театральному** або **сценічному** мистецтві сполучилися рух, слово, згук, фарби й т. и. Те мистецтво, яке користається як матеріялом — **словом** — називається **літературою,** або **красним письменством.**

Про літературу, що є найвищою, найбільш досконалою з галузів мистецтва, ми поговоримо окремо далі, а поки що нам треба ще спинитись більш докладно на мистецтві взагалі, на його певних властивостях і, вперше чергу, — на його походженню.

ЗВІДКИ ПОХОДИТЬ МИСТЕЦТВО.

На це питання доводиться чути також ріжноманітні відповіді. Найбільш роспровсюдженими в буржуазній науці є такі твердження:

а) мистецтво походить, як і гра, забава, — з бажання людини відпочити від праці;

б) мистецтво походить з бажання людини задовольнити своє прагнення до краси, вкладене в людські душі природою.

Обидва ці твердження є безперечно помилковими. Правда, що першими проявами мистецтва у ще диких (або напівдиких) людей були гри, ігрища, масові танці й т. и. Але вже ці ігрища й танці викликалися не тільки бажанням відпочити від праці. Навпаки, фактично це були вправи до праці — продукційної чи військової. Дослідники життя дикунських племен запевняють, що підчас своїх масових ігрищ та танців дикуни роблять ті самі рухи, що й при війні, або при ловах, чи при догляданню худоби, чи оранці, чи нарешті при зборі врожаю — жнива. Звідси пішли розповсюджені серед дикунів "танці війни", "танці врожаю" й т. и. Як бачимо, навіть гри й танці у дикунів не є простою забавою й відпочинком, а масовими, організованими вправами у праці*).

Те-ж саме можна сказати й про пісні; звуки цих пісень, відповідаючи рухам підчас праці, роблять працю лекшою, бо **організують** її, допомагають всім членам громади робити разом, одночасно й до-ладу, доцільно виконувати необхідні виробничі рухи. Отже, звідси ясно, що мистецтво, навіть у своїх зародках, походить з бажання, або радше з необхідности організувати свою працю, свою боротьбу з природою та з иншими людськими громадами.

Твердження про "красу" також є помилковим, бо; як ми вже згадували, поняття про красу не є однаковим у ріжних людських груп, бо й викликається в них неоднаковими причинами. Наприклад, чому австралійські дикуни вважають гарним навішувати на себе шкіри забитих звірів, кігті й зуби, пташині пера, а також краяти ножем своє власне тіло? Німецький дослідник мистецтва Ернест Гроссе поясняє це тим, що такі "оздоби" викликають у инших племен враження, що ці дикуни — дуже зручні ловці й безстрашні, відважні вояки; отже це, залякуючи ворогів, допомагає тим дикунам перемагати ворогів. Крім того, ті оздоби, лякаючи ворогів-мужчин, викликають подив і захоплення мужністю тих дикунів у жінок, отже допомагають і природньому законові — розмноженню даних дикунських племен. Всяка прикраса дикунів має ці дві мети: залякування ворогів-чоловіків і приваблювання жінок.

Візьмемо инший приклад з життя більш розвинених напівдикунських племен, де вже є зародки розподілу на кляси. Де-які такі племена вважають найліпшою прикрасою важкі залізні обручи на руках і ногах. Яка тому причина? Дуже проста. Ці племена ще не знають золота й найдорощим металем у них є залізо, котре є й найбільш пожиточним. Хто має більше залізних прикрас, той, ясна річ, є найбатшим, а значить — і найбільш владним, йому живеться найкраще. Отже бажання **жити краще** й спонукає людей тих племен ганятися за залізними обручами, витворює в них поняття, що ті обручи — гарні, красні.

Нарешті, третій приклад, вже з недавнього часу. Російський письменник Н. Г. Чернишевський докладно говорить про те, які ріжні поняття про красу у "простих людей" і в панів. "Прості люде" (селяне, робітники) вважають гарною ту дівчину, в котрої "свіжий колір обличчя й румянець на всю щоку", котра є міцної будови тіла, але не огрядна й не худа; це тому, що такі прикмети є у людей, які ситно їдять, сплять у просторій хаті, й багато, хоч і не надмірно, працюють. Таке життя "прості люде" вважають добрим, отже й людей, що живуть таким життям — гарними, красними. Грубих жінок вважає "простий нарід" негарними, бо зайва огрядність, "рихлість" буває у тих, хто не працює; худих, сухих — також вважають негарними, бо такими люде бувають від хороби, або з надмірної праці. А у панів — навпаки, гарними вважають дівчат або жінок, у котрих хрупке тіло, слабенькі мязи, маленькі ручки й ніжки, бо це є доказом того, що вони не працюють фізично; а саме життя без праці пани вважають добрим, "щасливим". Тут вже цілком ясно, що в ріжних кляс — ріжне поняття про красу. Ось що про це каже знаменитий російський марксознавець Г. В. Плеханов:

> **"Ідеал краси, що панує в даний час, в данім громадянстві або в даній клясі суспільства, має корінь частинно в біольоґічних умовах розвитку людського роду... а частинно в історичних умовах виникнення й існування цього суспільства або кляси".**

(Далі буде.)

*) Не дурно-ж сказав німецький вчений Вундт, що "гра — це дитина праці".

ЧИ ВИ ВЖЕ ЧИТАЛИ

найновішу книжку відомого робітничого письменника М. ІРЧАНА

КАРПАТСЬКА НІЧ

що недавно вийшла з друку? Якщо немаєте її ви самі, або ваші знайомі, то постарайтеся купити, а будете мати корисну книжку в хаті. Не тратить вона вартости навіть тоді, як ви перечитаєте її. Це довша повість з воєнних часів в Галичині і з життя робітництва в Америці. Коли читаєте, то не можете так довго відірватися від книжки, доки не перечитаєте до кінця.

Письменник М. Ірчан сам пережив війну і вірно описує всі ті страшні події в старому краю. Читаючи "Карпатську ніч" ви рівночасно багато вчитеся і то в найбільш приступний спосіб, бо ціла книжка написана незвичайно зрозумілою мовою. Надрукована вона на найкращому папері, окладинка з артистичним малюнком в двох кольорах.

Купіть, а ніколи не пожалуєте! Розповсюднюйте скрізь цю книжку.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ ЗА КНИЖКУ.

Замовлення з грішми посилати на таку адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor
Winnipeg, Man.